IX. évfolyam. Budapest. 300. szám. Hétfő, 1877. november 19.

Előfizetési díj:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egy évre . . . . . 20.—
Félévre . . . . . 10.—
Negyedévre . . . . . 5.—
Egy hóra 1.80
Egy szám 6 krajczár.
Hirdetési díj: 9 hasábos petitsor egyszeri hirdetése 12 kr., többször 10 kr.
Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyilttér: Öt hasábos sor 30 krajczár.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:
Budapest, IV. himző-utcza 1. sz.
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény küldendő. — A küldemények csak bérmentesen fogadtatnak el.
Kéziratok csak rendkivüli esetben küldetnek vissza.
Kiadó-hivatal:
Budapest, IV. himző-utcza 1. sz.
hová az előfizetési pénzek küldendők.

A nép lelkiismeret szava.

A nép nyilatkozott. Hatalmas és erőteljes e nyilatkozat; oly hatalmas és erőteljes, a mily nagy volt az erkölcsi felháborodás, melyet a többség erkölcsét lábbaltipró eljárása után és a kormány érdekeinket eljátszó politikája felett érez.

Gunynyal ajkukon, a nevetség élével tollukon jöttek a hatalom kenyérfogyasztói a gyülésre: sápadtan és megtörve távoztak. Soha sem hitték volna, hogy nehány igénytelen polgár felhivására ezeren és ezeren fognak eljönni a veto szentesitésére. Most már láthatják, mit tesz az kellő időben kimondani a kellő szót.

A nép nem akar tovább a hallgatás, türelem és kérvényezés kimeritett eszközeihez folyamodni, a nép — tiltakozik.

És e vetonak az adja meg erejét, hogy önkénytes volt. A nép megunta, hogy orránál fogva hurczolják „körü tekintő" emberek, feltolt és felfujt tekintélyek: önkénytelenül jött, megtöltė az óriás helyiséget, méltósággal hallgatá a szerény nevü szónokokat és aztán lelkesedéssel fogadta el az erélyes határozatot, a minőt szabatosság és erőteljesség dolgában népgyülésen még nem hoztak.

Azt hitték a kormánysajtó és a félellenzéki sajtó emberei, hogy a hidegség, lenézés, agyonhallgatás fegyvereivel megakadályozzák, jelentéktelenné teszik a népgyülést és annak határozatát. Egymagunkban küzdöttünk, kevesed magunkkal álltunk sikra, mert éreztük, hogy a közelégületlenség nyilatkozni akar, nyilatkoznia kell. Számot vetettünk lelkiismeretünkkel; éreztük, hogy ha ki nem halt a népből az önérzet, nem nézi többé. mint a megcsalt és szétszórt nyáj, hova, merre forduljon, hanem a polgári kötelesség hatalmával kiáltja: elég!

Nem csalatkoztunk! A nép szivére tapintottunk, és a nép velünk együtt mondta ki. a mi lelkét nyomta.

Ez az első nyilatkozat, mely nem volt kieröltetve, nem a nagy dob, nem a bábkirályok jelszavára indult meg, hanem egyszerü polgárok hazafias és kitartó mozgására adott életet a nagy eszmének: „Tiltakozunk az erkölcsiség és megélhetés nevében!

Mi tagadás, ily óriás részvételről nem álmodtunk. Pártok szövetkeztek, a szerep és név szerint elsőrendü emberek s az összes lapok izgattak a törökök ügye mellett; Klapka 48-iki babéraival fején jelent meg, az eredmény fényes volt, nyolczezer ember éljenzett és kiáltott: „Fegyverre!" Egy magunkban állottunk ma név és szerep nélkül, az igazság zászlajával, az erkölcs és jog elveivel, és az eredmény, hogy az utolsó zug hijával ezerekre menő néptömeg teljes egyhangusággal a legszebb rendben, viharzó lelkesedéssel hozta meg a határozatot.

Ah! ez nagyszerü és emlékezetes jelenet volt! Az öntudatos és alkotmányos nép manifestatiója a parlamenti és kormányzati erkölcstelenség ellen, tanulságául annak, hogy a nép becsületes, józan mindig, mégha pápák, messiások hirdetik is az erkölcstelenséget. Igy szeretjük látni a népet; igy és e nemzet nem fog elveszni, mert fentartják erkölcsei.

Sziszegjetek kigyók, huhogjatok bagolyok, turjatok vakandokok ez a nép többé nem tietek; ez a nép megveti hitványságtokat; pokolra kivánja kormányzatotokat; utál és gyülöl benneteket, mint a hét fő bünt a szentirás. Nem! ez a nép nem tietek, nem még a bátortalan félkegyelmüség politikájáé sem. Türt, hallgatott, hitt és várt: megcsalták, megrontották. Megelégelte az egyptomi csapások kormányzatát, most egyenes irányban megy; ezredév szelleme villanyozza lelkét, s az általános romlás keserüségei között mond átkot azokra, a kik a hazudozás, csalás és buvósdi politikájával ide vezették.

Hallottátok ma Budapest népét? Hallottátok-e a világ legnyárspolgáribb városát? Oh! ti hallottátok, ti láttátok és meg vagytok lepetve, mint meg vagyunk mi is. Csakhogy a mi meglepetésünk az öröm lázának behatása alatt áll, a tietek a rajtavesztett és ünnepélyesen megbélyegzett rosz lelkiismeret boszuságának behatása alatt. Hallottátok-e a jövő évi választások előmorajját? Láttátok-e a népet, a mint szabadon lélegzett e szóra: Tiltakozunk!

Nyögdelhettek már ezentul urak, mint Dávid zsoltáraiban az éjjeli varju a romok között, mint magános veréb a háztetőn.

Ez a mozgalom első volt, mely magától indult, magába olvadt, mert a nép szava, tehát isten szava volt, ki kezdete és vége önmagának, s kinek tekintete és hangja előtt féregek a hatalom emberei, kiket eltapos, ha nem engedetmeskednek.

Budapest, te igazán, mint a nemzet szive kezdesz dobogni. Légy üdvözölve!

Verhovay Gyula.

Az orhanijei táborban.

(Külön harcztéri-tudósitónktól.)

— nov. 5.

II.

Az ütközet után a sebesültek bekötözéséhez fogtunk, halottaink nem voltak. Ez alkalomból nem lehet említés nélkül hagynom, dr. Goldstein-t (lengyel,) egy angol ambulánez paranesnokát, ki valódi elszántsággal egész az ellenséges vonalig nyomult s minden sebesültet, nem tekintve, hogy ellenség-e, vagy barát, bekötözött és oly practicus gyorsasággal elszállitott, mely egy sokkal nagyobb és jobban berendezett ambulánczuak is dicséretére vált volna.

Alig kezdtünk az emlitett dologhoz, midőn az ellenség összeszedvén magát, kettőzött erővel ismét előnyomulni kezdett s mintegy 35—40 ágyuval tüzelni kezdett erődítményeinkre. Én elvesztettem lovamat s a harczban gyalogosként, kezemben puskával kellett részt vennem, mivel nem akartam tétlen maradni. Az ellenség oly közelre jött sánczainkhoz, hogy egész kedélyesen beszélgethettünk volna vele; mivel azonban az idő nem arra való volt, ennélfogva golyókat váltottunk vele, mi az oroszokra oly kellemetlenül hatott, hogy végre is kénytelenek lettek a csatatért odahagyni. Az ütközet, mely az előbbinél még hevesebb és pusztitóbb volt, török számitás szerint reggeli 5 órától esti 11-ig tartott. A győztesek ugyan mi maradtunk, de jól tudtuk, hogy az ellenség legközelebbi előnyomulásánál buknunk kell, ha Sefket pasa a jelzett 12 zászlóaljjal jókor nem fog megérkezni; mert ámbár elfoglaltuk ugyan a jobboldali tüzérhadállást, de nem voltak ágyuink, melyeket oda helyezhettünk volna az ellenség ujabbi előnyomulásának megakadályozhatása végett; igy tehát az oroszoknak szabad kezök és négy napi idejök volt, anélkül, hogy megakadályozhattuk volna 12 tábori ágyunak és egy röppentyü ütegnek az emlitett helyre való helyezésében. A harmadik napon a balszárnyon is elkezdtek ütegeket felállitani, s nekünk néznünk kellett, miként állitott minden ujabb nap reggele nekünk uj és uj veszélyes szomszédokat szemben, Haki pasa csapatosztályának, melyhez most magam is tartoztam, az első este 38 halottja és 72 sebesültje volt. Miután ezek a sánczok közül kivitettek, ezek kijavitásához fogtunk. — Sefket pasa megérkezése 26-ika estéjére volt jelezve, mely időtájban egy csapat élén ki lettem küldve az erdőben és az uton egész Radomirczéig kémszemlét tartani, mert ugy volt, hogy Sefket pasa ott fog éjjelezni s reggel érkezik meg. Én szerencsésen végig mentem az uton egész Radomirczéig, s miután meggyőződtem arról, hogy ő még csak Lukoviczában van, vagyis Radomiczétól 10, Telisztől 12 órányira, ismét lóra kaptunk s Teliszbe lovagoltunk, mely alkalommal utközben egy csoport kozák ránk rohant. Miután egy emberemet megsebesitettek s a második lovat kilőtték alólam, 1 halott és 3 sebesült hátrahagyásával az erdőbe futottak. Mi 12-en, a kozákok majdnem 30-an voltak. — Én egy orosz lovat zsákmányoltam, s miután meggyőződtem arról, hogy ellenséges előrsök és őrjáratok mindenfelé találhatók, megsarkantyuztam lovamat, hogy hamarabb érkezhessünk Teliszbe e hirt tábornokommal tudatni. Azon tudatban voltunk, hogy be vagyunk keritve s három oldalról huszszoros erő támadását várhatjuk minhen pillanatban.

Október 27-én este a pasának, ki éjjente virrasztani szokott, azon megjegyzéssel kivántam jó éjszakát, hogy szeretném, ha már holnap este üdvözölhettem volna igy; mert azon sejtelem kellemetlen érzése fogott el, s életembe mertem volna fogadni, hogy holnap kemény tusánk lesz, s valóban ugy is történt.

A háboru.

Napról-napra csak nagyon kevés hir jön a harcztérről, de e kevés is élég arra, hogy bizonyossá tegyen minket a törökök ügyének jobbrafordultáról. Már maga azon körülmény, hogy az orosz harcztéri jelentések semmi ujabb vivmányt sem tudnak ugy az európai, mint az ázsiái harcztérről fölmutatni, eléggé megnyugtató, mert arra mutat, hogy az orosz hadsereg terjeszkedése és erőkifejtése már elérte végső határait. Hol késnek a jelentések Plevna védműveinek öngyilkos megrohanásáról, Gurkó olcsó foglalásairól és az ázsiai előnyomulás folytatásáról? Plevna alatt oly hadmüveletek folynak, melyek az ütközet nevét meg sem érdemlik. Az oroszok oly helyeket szállanak meg a török ágyuk biztos lőtávolán kivül, melyek már egyszer birtokukban voltak, s melyeket önként odahagytak volt. Gurkó neve egy idő óta egészen kijött a forgalomból s viselt dolgai nem foglalnak többé helyet a napi események sorában. Heiman tábornok pedig gyors előnyomulásában oly kemény gátra akadt Erzerum falaiban, hogy ezektől véres fővel hanyatlott vissza. A trónörökösről pedig, kinek összes eddigi sikere csak annyiból állt, hogy mint egykor Mózes az igéret földét, ugy ő Russcsuk tornyait távolról megpillanthatta, egészen elhallgatott a krónika.

De nemcsak az oroszok ilyetén vesztegléseː illetőleg tehetetlensége az, mely ujabb fordulatról tesz bizonyságot, hanem főleg azon tények, melyek körvonalai török a terveket és hadmozdulatokat rejtegető titkolódzás alatt hidomborodnak.

Az oroszok legutóbbi bresztováczi veresége kétségtelen jele annak, hogy a törököknek még ezen, a tulajdonképeni harcztértől félreeső helyen is jelentékeny haderejök van, miből nem alaptalanul lehet következtetni, hogy ők ott, a merre az oroszokat vágyaik és a hadászat szabályai minden áron előnyomulni késztetik, az orhanije-szcfiai vonalon, megfelelő haderővel birnak. E haderőt, melynek vezetése Mehemed Alira van bizva, az uj „Presse" már eddig 80.000 főre becsüli. — A nemrég Zlataricánál vivott apróbb csatározások minden látszólagos jelentéktelenségök mellett is nagyon komoly jelentőségüek. Zlatarica, csak 11 kilómeternyire van Tirnovához, e helytől keletre, s az itt állomásozó török előhad merész föllépése kétségtelenné teszi, hogy mögötte tekintélyes haderő van, mely csak jeladásra vár, hogy Tirnovát, az orosz hadmüveletek e fontos pontját megtámadja. — Ozman pasa nyugodt magatartása Plevnában határozottan a törökök reményteljes helyzetére mutat. — A Sipkaszorosban a törökök elvitázhatlan előnyben vannak az oroszok fölött, kik a török ágyuk kitünő fölállitása folytán csak az éj sötétségének védelme alatt közlekedhetnek Gabrova felé. — Karsz, Batum és Erzerum ellenállása miatt az ázsiai harcztéren már ég a föld az oroszok talpa alatt. Az éhhalál sötét alakja már föltünt mögöttök, s ha rövid idő alatt vagy sikerhez nem jutnak, vagy ki nem sietnek a kiélt és élelemszállitásra alkalmatlan Örményországból, elpusztulásuk bizonyos.

A népgyülés.

Budapest polgársága ébred! Egy szebb jövő hajnala volt a mai nap. A főváros lakossága, mely uszály hordozója volt a nemzetrontó kormány politikának, megállt a lejtőn, melyre a fusió mámorától elkábitva esztelenül lépett, visszariadt a nemzeti öngyilkosság munkájától, s hatalmas „vetót kiállitott azoknak, kik lábbal tiporják az erkölcsiséget kik szószegően megbuktatták az önálló magyar nemzeti bankot, kik a közös vámterülettel, az autonom vámtariffával az utolsó garast akarják kilopni a nemzet zsebéből.

A mai népgyülés a bank és vámügyben a várakozáson felül sikerült. A nemzeti lovarda tágas helyiségében mintegy 6—8 ezer ember jött össze ma, hogy kifejezze megbotránkozását a 210 gyász magyar nép ámító eljárása felett, s a vámkérdésben egy hatalmas „netovább!"-ot kiáltson azoknak, kik a nemzet érdekeinek védelmezésére vannak a törvényhozás termébe küldve, s még is törvénybe akarják iktatni Magyarország gyarmati voltát, iparunk, kereskedelmünk sirbataszitását. — Három óra előtt már félig telve volt a népgyülés helyisége, a mint közelgett a megnyitás órája, szaporodott folyvást a nép s a kormánypárti laptudósitók elsápadtan voltak kénytelenek constatálni, hogy a szabadelvü párt aranjuezi szép napjainak a fővárosban vége van. A tüntetés sikerült minden izében a legnagyobb rendben folyt le nagy boszuságára azoknak, kik azt hitték, hogy vagy a részvétlenség, vagy zavar lesz megölője az ellenzék diadalának. — A jég meg van törve! A fővárosban elhangzott tiltakozó szó viszhangzani fog országszerte, csatlakozni fognak a mozgalomhoz mindenütt, hol még nincs kiölve a becsület érzete, hol még érdeklődnek e szegény megcsalatott nemzet sorsa iránt, hol megértették Kossuth szavát: „Eltiprott nemzet ujjá születhetik, de öngyilkos nemzetre nem vár feltámadás!"

Hogy Budapest példája utánzókra fog találni a Kárpát bérczei alatt s az alföld rónáin, hogy a vidék is eszmélni kezd a tizenkettedik órában, annak tanubizonysága az, hogy Debreczen, Szeged, Ujpest és Monor hazafias lakossága ma küldöttségileg vett részt a népgyülésen, melynek lefolyásáról a következő tudósitást adjuk:

Grosz Adolf a népgyülést előkészitő bizottság elnöke 3 óra után az emelvényen, hol a bizottság tagjai, a hirlap tudósitók, Thaisz főkapitány stb. foglaltak helyet, az elnöki asztalhoz lépve üdvözli Budapest polgárainak megjelent ezreit. Megnyitó beszédében előadja a népgyülés tárgyát és czélját s szólva a nemzet anyagi érdekei számba nem vevő kormány politikáról, a bécsi alkudozásokról s annak gyászos eredményeiről, a többi közt azt mondja, hogy az idestova való utazgatásnak költségeit, megkimélhette volna a kormány, ha egy egyszerü folyamodványt nyujtott volna be Lucam és Auersperg urakhoz, ezek ugyis ráálltak volna arra, hogy a vám- és fogyasztási adók legnagyobb része az osztrák kincstárba folyjék be s a bécsi nemzeti bank egynehány szolgája zsinoros mentét viseljen a szent paritás kedvéért. Mert körülbelül csak ennyit vivott ki az alkudozásokban az a kormány, mely megalakulásakor azt mondta, hogy helyre fogja állitani az államháztartás egyensulyát. Még a volt Deák-párt sem merte volna ajánlani a nemzetnek e kiegyezés elfogadását, melyben el vannak adva legvitálisabb érdekeink; 1867-ben Deák Ferencz a közgazdasági kérdésekben egy fehér lapot hagyott fenn, Tisza Kálmán erre ráirta anyagi fejlődésünk halálos itéletét. (Ugy van! Ugy van!) Tisza Kálmán megfosztotta a nemzetet hitétől, Kiben bizzunk ezután, ha abban is csalódtunk, kiben a fusió alkalmával a nemzet oly nagy többsége fektette bizalmát. — E csalódás végzetteljessé válthatik a nemzetre, nézve, az elámitottak elundorodnak a közügyektől, közönynyel türnek minden ujabb halálos csapást, bár hallhatni az elégületlenség morajját, bár érezhetni a terhek felette nehéz sulyát, mégis számosan nem látnak, nem hallnak nem éreznek többé semmitsem. Ez nem lehet igy tovább. Eljött a percz, melyben kell, hogy felébredjen a nemzet, hogy tiltakozzék azon politikai öngyilkosság ellen, melyet elakarnak követtetni velünk, az egész ország népe várja a fővárostól, hogy hangoztassa hatalmas „veto"-ját.

Felkéri ezután a népgyülést, hogy válaszszon magának a tanácskozás vezetésére elnököt és jegyzőt. — Ajánlatára közfelkiáltás utján egyhangulag megválasztatik a népgyülés elnökének: Farkas György, jegyzőnek pedig Schefter László.

Farkas György elfoglalva az elnöki széket, felkéri azokat, kik szólni kivánnak a napirenden lévő tárgyhoz, melyet az előtte szóló előadott, hogy jegyeztessék fel magukat a jegyzőnél: A jegyzőkönyv hitelesitésére felkéri Hazay Lajos és Verhovay Gyula urakat.

Szót emel először is **Fromm Antal** beszédének főbb pontjai következők: „Magyarország nem volt, hanem lesz," ezt mondta gr. Széchenyi István nagy hazánkfia. Széchenyi minden törekvéséből kiláiszik, hogy az anyagi jólét emelése, az ipar fejlesztése által akarta elérni azt, hogy legyen Magyarország. Ipar nélkül culturállamot nem képezhetünk, pedig folyvást azt hangoztatjuk, hogy culturállam akarunk lenni. Mit ér azonban az, ha ezt folyvást hangoztatjuk, de lehetetlenné teszik mindazt, a mivel elérni lehetne czélunkat. A képviselőház elé terjesztett uj autonom vámtariffa által lehetetlenné van téve az, hogy Magyarország ipara fejlődhessék. Az osztrákok már az angol pótszerződések alkalmával azt állitották, hogy iparuknak e miatt tönkre kell menniök, kérdem, hogy létezhetik magyar ipar, midőn az semmi védelemben sem részesül és ki van téve az erősebb osztrák ipar versenyének? — Eddig lehetséges volt nekünk a külföldről szerezni áruczikkeket, melyek jobbak az osztrák iparczikkeknél, most ezt is lehetetlenné akarják tenni; a ruházati, élelmi, világitási áruczikkeket megdrágitják, adókönyveink mutatják, hogy az egyenes adó is emelkedik folyvást, hogyan fogunk megélni?

Én a vámkérdést sohase tekintettem pártkérdésnek, én ugy tekintem azt, mint Magyarország minden polgárának zsebkérdését. — Ehhez hozzá szólni minden polgárnak nemcsak joga, hanem kötelessége. — „A nagy világon e kivül nincsen számodra hely, áldjon vagy verjen sors keze, itt élned és meghallnod kell" ezt mondja a mi nagy költőnk, de ha a világon e kivül százszámunkra nincsen hely, mulhatatlan kötelességünk az itteni létezhetést lehetségessé tenni. — „Keletre magyar:" ezt hangoztatják. Igen keletre, de mivel? Csakis iparczikkekkel lehetséges keletre menni, de az autonom vámtarifa lehetetlenné teszi az iparczikkek előállitását; pedig ha geographiai helyzetünk által előirtakat teljesiteni akarjuk, törekvésünknek oda kell irányulni, hogy a hazai ipar fejlesztessék, nagygyá, virágzóvá tétessék. — Ezer éves ittlétünk ünnepét akarjuk megülni szeretném ha azt jólétben s nem nyomorban ünnepelhetnők meg. — Magyarország eddig földmüvelő állam, mint pusztán földmivelő állam nem állhat fenn, ha cultur állam akar lenni, ipart kell teremtenie. A magyar nyersterményeknek legbiztosabb vevője a magyar iparos, a külföldi vevő a szállitási s egyéb költségeit az eladó földbirtokosra fogja háritani s igy kevesebbet fog adni.

A földbirtokosoknak tehát szintén érdekökben áll a magyar ipar fejlődése. — Nézzük a kereskedelmet. Virágzó kereskedés csak ott lehet, hol virágzó ipar van. Érdekében áll tehát a hazai ipar érdekeinek előmozditása a kereskedőnek is. — Felkéri a népgyülést, hogy nyilatkoztassa ki, hogy a képviselőház elé terjesztett autonom vámtariffa elfogadása Magyarország érdekeivel ellenkezik, a legnagyobb mérvben káros és veszélyes.

Frommnak lelkes éljenzéssel fogadott beszéde után **Bakay Nándor** (Szegedről) emel szót. Beszédét a következőkben adjuk:

Polgárok és hazafiak! Tisztelt népgyülés!

A mai népgyülést rendező bizottság meghivása folytán vagyok bátor az önök diszes körében megjelenni és igénytelen hangomat a vidék egy része nevében felemelni. Mi előtt a szőnyegre hozott tárgy érdemleges tárgyalásába bele bocsájtkoznám, jeleznem kell egy bizonyos dolgot, mely ezzel összefügg. — Az előttem szóló igen tisztelt Fromm barátom volt szives kiválóan a vámügyről szólani, mely a törvényhozásban még le nem tárgyaltatott, de le tárgyaltatott egy más kérdés, letárgyaltatott oly alakban és eldöntetett oly módon, melylyel az ország népe megelégedve nem lehet. — Mielőtt e fontos kérdésbe bele bocsájtkoznám, bátor vagyok megelőzőleg következőket felhozni. Alkotmányos monarchiában két legfőbb factor van, a fejedelem és a nép. A két tényező egyike a feje a másika a teste az államnak. A nemzet megelégedését csak a nemzet ismerheti, alkotmányos államban alkotmányozó a nemzet, még akkor is joga van kifejezni véleményét, ha az az általa választott országgyülés vélemenyével nem egyeznék meg. Ha tekintjük az alkotmányos államokat, mindenütt tapasztaljuk ezt. Felhoztam ezt azokkal szemben, kik kicsinylik a népgyüléseket, kik kicsinylik azoknak törvényen, alkotmányos ususon gyökerező magasztos jogait, tartozom ezen nyilatkozattal a mai népgyülésnek annál is inkább, mert a mai nap első eset arra, hogy Magyarország polgárai nem folyamodással járulnak az országgyüléshez, hanem a magyar nép kimondja vetóját, kimondja határozott akaratát (Helyes! Helyes! Perczekig tartó lelkes éljenzés.) — Szénás szekeret — bocsánat e szóért — lehetne megrakni azon petitiókkal, a melyek a képviselőházhoz ezen ügyben befolytak. Herman Ottó barátommal 5 éve agitálunk ez ügyben, jól tudjuk, hogy nehány százezeren irták alá Magyarország polgárai közül a kérvényeket az önálló bank és az önálló vámterület mellett.

Rátérve a dolog érdemére, a bankkérdést az ország lakosságának határozott akatraa ellenére döntötte el a képviselőház, a többség, mely alkotmányos fogalmak szerint Magyarország többségét képviseli leszavazta az ország többségének ellenere az önálló magyar nemzeti bankot. Ez a kérdés az, mely megrenditette bennünk az alkotmányba vetett hitet (Sajnos! Ugy van!) pedig ennek nem szabad soha megrendülni, most az eszközök közti legfőbb jó az alkotmány.

Én nem jöttem ide a kormány szószólójának, de hamarább tudnám kimenteni a kormányt, mint a többséget, melyet nem köt semmi igéret, hibáztatni kell szerintem mindenesetre magát az országgyülést, főleg annak többségét, eljárását, hogy ily keservesen, a magyar közvélemény ellenére döntötték el e kérdést. Erélyesen kell felemelnünk szavunkat ellenök, felhivni őket, hogy a következő közgazgasági kérdésben óvatosabbak legyenek, ha nem akarják az alkotmány iránti hitet megrenditeni, ha nem akarják kétségbe ejteni a nemzetet, hogy elkeserdesében oly dolgokra ragadhatja magát, melyet aztán megsirathatnak ők, megsirathat a nemzet. (Éljenzés).

Tisztelt polgártársak! A szőnyegen forgó két kérdés egyike, a bankkérdés már eldöntetett az országgyülési többség által, de még törvényerőre emelve nincsen, összefüggőleg a kiegyezés többi tárgyaival fog szentesités alá terjesztetni. (Felkiáltások: Ne szentesittessék!) Óhajtjuk, hogy az országgyülési többség az éjfél 12-ik órájában, még a nemzet kisértetei meg nem jelennek, ébredjen fel és teljesitse a nemzet nagy többségének óhajtását és mentse meg az eszközök közti legfőbb jót az alkotmányt és az alkotmányba vetett hitet.

Nem akarok a vámkérdés akadémikus fejtegetésekbe bocsájtkozni, a részletek nem ide valók, de annyit mondhatok tiszta magyar őszinte kebellel, hogy Magyarország sirfelirata, változhatlan hálós itélete lesz: a közös vámterület. (Zajos helyeslés, viharos tapsolás.) — En nem szeretem Oroszországot, de fájdalommal rá kell hivatkoznom, hogy a kis Finnlandnak külön vámterületet adott, — mert be látja, hogy a nélkül meg nem élhet. Ausztira is jól tudja, hogy Magyarország pusztulásnak indul külön vámterület nélkül, de ott az önérdek elvakitja őket. — Beszéde végén felszólitja a népgyülést, hogy nyilatkozzanak határozottan, hogy Magyarország népének a közjogi, a közgazdasági kiegyezés ezen alakja nem kell. (Hosszas éljenzés és taps.)

Herman Ottó: (Halljuk! Halljuk!) Tisztelt polgártársak! A népgyülés tárgyaihoz nem a részletezés, hanem az általánosság szempontjából akarok hozzászólni.

Nem azóta foglalkozom én a mai népgyülés tárgyaival, a mióta e népgyülés eszméje szőnyegre került.

Nehány bizodalmas társammal, a kikkel én a jövő felé tekintve szoktam tanácskozni, már évekkel ezelőtt számot vetettem, s a kormányzat általános irányát figyelemmel kisérve, tisztán láttuk a fengető veszélyt.

Ösztönszerüen is megéreztük, hogy a társadalomnak meg kell mozdulnia.

Kerestük az elemet, a melytől reméltük, hittük, hogy a mozgalmat felkorolja, sikerre vezeti.

Gondosan előkészitettünk mindent s én voltam az, a ki a kész tervezetet megbirálásra vittem ahhoz a magasztos alakhoz, ki messze földön egyes egyedül őrt áll a magyar függetlenség zászlójánál, ezt oly isteni ihlettel s oly magasan lobogtatja, hogy messze földről is ellátszik az hozzánk, mint ellátszik az alpes eget támasztó csucsa a messze tájakra.

Elvittem én a tervet Kossuth Lajos elé. (Éljen Kossuth! Éljen Kossuth kiáltások).

Ő itéletet mondott; itéletét hallotta ország világ.

Megmondotta, hogy nagy veszély fenyeget; megfejtette e veszély lényegét; megmondotta mivel háritathatjuk el.

Mi elindultunk elszántan, munkára készen; fáradoztunk a szegedi congressuson át e mai napig, mely utolsó fölvonása müködésünknek, a nemzetgazdasági nyomorunk nagy drámája ellen, az ellen a dráma ellen, melynek könyfacsaró sötét rémét „adóvégrehajtás"-nak nevezzük, melynek nemezise a saját ügyünk iránti közönyben s oly tanokban rejlik, a mely tanok a nép által választott népképviseleti törvényhozás házában hirdettetnek.

Küzdelmünk utján találkoztunk még egy más ellenséggel is: egy nemes, szép lovaggal, mely a mily nemes, a mily szép, oly végzetes is reánk nézve: találkoztunk avval a példátlan önzetlenséggel, mely a magyar lényének kiegészitő része, mely arra készti e boldogtalan népet, hogy mások baja felett önmagát feledje el; oda adja a szükölködőnek az utolsó inget is, s csak későn vegye észre, hogy ő maga meztelen maradt; szükölködővé lett.

Kossuth szava elhangzott a pusztában, ugyan abban, a melyben néhány kitartó harczos is magára maradt.

Általános, egészséges, határozott mozgalmat inditani nem birtunk, akadályozta az indokolatlan reménykedés, a közöny, az önzetlenség, sok hamis tan, a melylyel a hatalom elbódította az elméket.

És a bankjavaslat, mely pénzügyi szolgaságot hirdet, ma már meg van szavazva.

Most már megdöbbenünk, látva a jövő nyomorát teljes meztelenségben előttünk — hallva az önállóságunkat is őrző kapu recsegését, annak a kapunak, melynek neve: Plevna; melyet az a szörny dönget, melynek neve: Muszka.

Félni kezdünk, hogy ezentul már se magunkon, se másokon segiteni nem tudunk.

Ez tisztelt polgártársak egy nagyon sötét kép.

Én lelkemből üdvözlöm önöket, hogy megjelentek s erős eltökéléssel, most, az utolsó órában e kép sötétségén enyhiteni akarnak!

*

A midőn én a bank és vámügyi mozgalom előkészitéséhez hozzáláttam, akkor Magyarország azon táján tartózkodtam, melyet az ország buzakamarájának szoktak nevezni, Bács-Bodrogban.

Ott rátanultam arra a veszedelemre, mely titkon, lassan, de kérlelhetetlen folytonossággal ugy rágódik a nemzet testén, mint rágódik a szú az erős tölgy sudarában — — összedőlésig!

E vészes szúnak a neve elszegényedés, és ott rágódik az a társadalom és nemzet alapegységén egyedüli erősségén: a családon.

Azokban a falvakban, a melyek azelőtt avval dicsekedtek, hogy nincs szegényök, nincs gazda, ki kevesebbel mint négy lóval szántana, azokban a falvakban ma sorjában ül a szegény a templom ajtajánál; szaporodik a gazda, ki egy lóból veri

ki a párát, hogy a rögöt igy vagy ugy megtörje, rossz szántásba rosszul vethessen, s onnan silányul arathasson. A végrehajtó dobja pereg utczaszerte s földönfutót csinál abból, a mi a nemzeti és állami lét alapföltétele.

Ez a „buzakamarában" történik, mi történik szegényebb tájakon!

A hol az elszegényedés baja ily mélyen bemarkol, ott roppant nagy a veszély az egészre nézve s iszonyu a felelősség azokon, a kik nem tesznek, a mikor még tenni birnak és azokon, a kik egyenesen arra rendeltettek, hogy a baj ellen tegyenek, a kik erre kötelezték magokat.

Ismét üdvözlöm önöket tisztelt polgártársak, hogy megjelentek, hogy tettre készen állanak, példát adnak azoknak, a kik még tehetnek s fölemelik szavukat azok ellen, a kik roszul cselekednek.

*

Mutassam én meg önöknek most azt a képet, melyet nekem oly közelről szemlélnem kell, mely eltölt undorral és irtózattal.

Lelkem előtt áll e kép, fülemben csengenek azok a szavak, melyek magyarázó szövegül tartoznak hozzá.

E kép a jellemsorvadást ábrázolja, a szöveg a szószegés, a következetlenség dicsőségét hirdeti.

Én szorgalmasan olvastam s ha lehetett, meg is hallgattam azokat a programmbeszédeket, azokat az ünnepélyességes fogadásokat, a melyek alapján Magyarország mostani törvényhozói megnyerték választóik bizodalmát.

Egyet kiragadok közülök, főtételét ideállitom önök elé, aztán majd következtetek belőle.

Kiválasztom az embert, kinek neve messzire elhangzik, kinek szavát eddig minden magyar meghallgatta, elolvasta.

Ez az ember Jókai Mór (Abczug kiálltások) kit mint költőt, irót tisztelek, s kinek csak politikai ellenfele birok lenni.

Ma is hallom szavait, a melyekkel isten szabad ege alatt fogadást tett a bank és vámügy, a nemzet érdekeinek megfelelő megoldására.

Ő mondotta a Beleznay kerti programmbeszédben, hogy a tervek készen vannak, a melyek szerint e két életkérdés a nemzet hasznára meg fog oldatni, ő ismeri a terveket, jót áll rólok; de nem árulhatja el, mert rosz generális, a ki csatatervét kikürtöli, s ha kikürtöli, elébe állhat bármely közkatona s kérdezheti tőle: „Kend az az Alvinczy?

Ő volt az, a ki a bank függetlenségét hangsulyozta, azt az állami önállóság tartozékának hirdette, jogunkat hozzá proclamálta, fölállitását mulhatatlannak hirdette.

És most saját állitásait, saját fogadásait leszavazta! Szavát szegte választóival szemben! (Le Jókaival!)

Ezek voltak hát azok a titkos tervek, a melyeket választóinak elmondani nem akart, a melyekkel álomba ringatta?

Oda is állhatnak azok a választók, kérdhetik tőle: „Kend az az Alvinczy?" (Éljenzés) s a tréfás mondat, melylyel ő csak az együgyüséget vélte festhetni, nyillá változik, mely a lelkiismeretbe furódik!

És ott ül 210 ember, a ki hasonlóan cselekedett!

Nem elég!!

Az országgyülésen ott, a hol a nemzet sorsa felett határoznak, buján sarjadzanak fel a téves tanok, melyek arczul ütik a becsület, a jellem törvényeit, a társadalmi lét sarkköveit.

Magyarország törvényhozásának többsége azt hirdeti, hogy a meggyőződés változtatása erény, evvel azt is állitja, hogy a következetesség bün, hogy az ünnepélyes igéret, fogadás csak megszegésre való!! A dárdások egész serege támogatja, magyarázza és bőviti e végzetes tant.

A becsület és jellem helyébe fölállitják a czélszerüségi tant — s gyilkot döfnek a közerkölcsiségbe!

Mi ez a nép? Mi a választók nagy zöme? Vak eszköz, a melyet igéretekkel meg lehet nyerni azért, hogy lefőzessék?

Ez a nemzet csak arra való legyen, hogy formalitást hajtson végre, idétlen tömeg, melynek választottjai nem tartoznak neki felelősséggel?

Uraim! nem folytatom a következtetéseket, mert elfog az undor s elfog a harag a midőn ezekről szólok.

De én lelkem mélyéből, egész valómmal leghatározottabban tiltakozom a becsület és jellem prostituálása ellen.

Tiltakozom az ellen, hogy czélszerüségi tanok segitségével nem csak a közerkölcsiség megtámadtassék, hanem oly törvények is alkottassanak, a melyek a nemzet anyagi fennállhatását lehetetlenné teszik, a melyek még akkor is szolgaságot fogadnak el, a midőn a függetlenségre a jog megvan.

Itt többé kérésnek, reménynek helye nincs s itt az idő, hogy a szószegés ellen tiltakozzunk, a vám és bankügyben a minket illető jogokat követeljük.

A többség, mely a közös bankjavaslatot megszavazta, felelős isten, ember, minden egyes választó előtt, a kit a független bank igérésével bizalomba ringatott, igy szavazatát nyerte.

Mit várhatunk ezektől a vámügyben?

Félve kérdezném, ha nem látnám magam előtt a polgárok ily tekintélyes szamát mint bizonyságát annak, hogy a nép felocsúdik s a tizenkettedik órában jogai mellett helyt áll.

Most t. polgárok a gyülést rendező bizottság megbizásából felolvasom a következő határozati javaslatot:

Határozat.

A független magyar nemzeti bank és a külön vámterület tárgyában 1877-ik évi november 18-án Budapest főváros polgársága tartott népgyülés egyhangulag kimondja, hogy

1-ször A leghatározotabban roszalja és elitéli a törvényhozás többségének azon határozatát, a melylyel a független magyar nemzeti bank fölállitásáról lemondott, a melylyel a nemzet pénzügyi szolgaságát kimondotta s evvel még azt a veszélyt is fölidézte, hogy a 80 milliós bankadósság, mely iránt a magyar nemzet soha semminemü kötelezettséget nem vállalt, melyhez a magyar nemzetnek semmi köze, mégis a nemzet nyakára háritassék, s tette ezt akkor, a midőn a független magyar nemzeti bank felállitását, a pénzügyi önállóságot az 1875-dik évi követválasztások alkalmára kötelezőleg, ünnepélyes fogadásként programmjába felvette, evvel szerezte meg magának a többséget és hatalmat.

A népgyülés ebben az eljárásban nemcsak szószegést s a választók bizodalmával való visszaélést látja, hanem látja a közerkölcsiség, az alkotmányosság, hanem még a nemzet fennállhatásának jövőjének veszélyeztetését is. A népgyülés elvárja, sőt követeli, hogy a törvényhozás a letárgyalt vészes bankjavaslatot szentesités alá nem bocsátja. E bankügyi javaslat ellen ünnepélyesen tiltakozik. (Perczekig tartó lelkes éljenzés.)

2-szor. A népgyülés elvárja és követeli, hogy az önálló vámterület kérdésében az alkotmányos országgyülés és népképviseleti kormány határozottan nemzeties álláspontot foglaljon el; hogy az alkotmányba vetett hitet, a politikai morált továbbra nem csorbitva és koczkáztatva, utasitsa vissza a nemzeti létünket fenyegető osztrák vámszerződési föltételeket s állitsa föl a hazánk sajátos földmivelés, ipari és kereskedelmi érdekeinek megfelelő, önálló vámterületi szervezetet. (Lelkes éljenzés.)

3-szor A népgyülés kimondja, hogy határozatát a fővárosi összes országgyülési képviselőinek küldöttségileg átnyujtja, mint nyilatkozatát a népakaratának azokkal szemben, a kik programmjaikban tett ünnepélyes fogadások ellenére, a pénzügyi szolgaság mellett szavaztak. (Hosszas ujra meg ujra megujuló éljenzés.)

Verhovay Gyula: (Halljuk: Halljuk! Lelkes éljenzés.) Tisztelt polgártársak! A tegnapi értekezlet alkalmával azt óhajtották, hogy én terjeszszem elő a határozati javaslatot. (Halljuk! Halljuk!) Ez alkalommal kénytelen voltam kijelenteni, hogy én részemről nem vágyakozom szerepelni, nem vezet ez ügyben szereplői viszketeg, csak a kötelességérzet a nép jogait megvédeni ott, a hol szükségét látom, ugy tollal, mint szóval. (Éljenzés). Azt mondják rólam: a függetlenségi párthoz tartozik s mint ilyen a párt szellemében igyekszem a népet felvilágositani. Nem tagadom, mert erős a meggyőződésem, hogy előbb utóbb okvetlenül diadalt fognak aratni azon elvek, ha Magyarország Magyarország marad (Ugy van!) Élesen szoktam megbirálni a kormányt és pártját. Ezt sem tagadom. Van egy pont, melyen a világon minden társadalom, minden állam nyugszik és ez az — az erkölcsiség. (Ugy van!) Ott, hol szemben állok azokkal, kik az erkölcsiséget lábbal tiporják, azokkal nem, jogositva vagyok oly hangot hallatni, oly hangon irni, a minőt csak az erkölcsiség hallathat szemben az erkölcstelenséggel. (Viharos éljenzés.) Bün az talán egy párthoz tartozni, mely következetesen megtartja elveit? Bün az talán egy párthoz tartozni, melynek háta megett egy ezred év áll, a melynek jövőjét a független Magyarország népe viseli? Nem bün az, nem is fogom megtagadni azt soha. (Éljenzés.)

Nézzenek önök körül, hova lett Pest városában az ipar és kereskedem; nézzék csak a kiegyezés eredményeit. Ezeket látva, nincs ép érzékü ember, a ki be ne lássa, hogy ma már a helyes politika, csak az, a melyhez lelkem és erőm teljéből csatlakoztam, s melynek győzelemre kell jutni, ha Magyarország nem akar elpusztulni. (Éljenzés és taps.)

Anglia egy tekintélyes bölcse mondja: „a politikának csakegy ismérve van, a tapasztalás. A politika olyan, mint a hit, a melyet a tettek igazolnak vagy elitélnek. Oly hit, melynek fáján csak a viszálkodás, a nyomor, a romlás méreggyümölcsei teremnek, nem az életre, hanem a tüzre való" (Hosszas éljenzés.)

Mit mutat a tapasztalás, mit mutatnak a tények? Mutatják, hogy Budapest, mely forgalmi központja, vért és életet adó szive az országnak, nem egyéb, mint fióktelepe Bécsnek, holtetem a hazai testen. (Ugy van.)

Mi nem akarjuk, hogy Budapest ily alárendelt szerepet viseljen. Független Magyarországban független és életerős fővárost óhajtunk, a melynek meg legyen minden föltétele, mely egy fővárost egy virágzó ország virágzó központjává tegyen. Nem különös, nem természetellenes-e, hogy az érdekeinek öntudatára ébredni nem képes polgárság „bizonyos" elemei még gunynyal merik e törekvést illetni. (Közbekiáltás: Gyalázat!) Már engedelmet, de ez a világon sehol nem történik. (Ugy van!) Minden főváros a világon uttörője, zászlóvivője a szabadság és függetlenség elveinek. Ott van mindjárt Páris! Páris igazi szive Francziaországnak, szive a világnak. Soha még Francziaország szive hamis eszmékért, a reactió terveiért nem dobogott. A koreszmék és szabadság ideákat soha meg nem tagadta. Az emberiség haladásának nagy előharczosa volt, s az maradt maiglan, midőn az álamcsiny ellenében a köztársaságot védte meg. (Ugy van.)

Ott van London! London méltán nevezi magát a világ metropolisának, ha Páris a világ szive. De e metropolis egyuttal metropolisa az angol alkotmányos fejlődésnek és angol humanitarius szellemnek (Ugy van.)

Ott van Bécs! Ez osztrák és császári érzelmü város nagyon gyakorlatilag tudja ez érzelmeit öszszekapcsolni a saját önző törekvéseivel. Mig egy részt szive titkos rejtekében gyökeret vertek a németegységi eszmék, és nyugtalan óraiban oda vonzódik Berlinhez a porosz Pikelhaube e specialis városához, azalatt másrészt ugyancsak ovakodik a vonzalom szállait erősebbé tenni. Tudják és érzik Bécsben nagyon jól, hogy mily jelentősége, mily haszna van azon birodalmon belől, melynek residentiáját és polypját képezi. Bécsben nagyon jól tudják, hogy addig süt legvigabban rájuk a nap, mig szivhatja a fióktelepének, Budapestnek életerejét. (Hosszas éljenzés.)

Ideje, hogy Budapest polgársága fölébredjen és lerázza a közönyt, mely gyarmatosává teszi Bécsnek. (Igaz! helyes!) Fájdalommal és boszusággal látjuk eddigelé, hogy a főváros polgársága meghunyászkodva türi megaláztatását; fájdalommal és boszusággal látjuk, mint nézi közönynyel iparának és kereskedelmének tönkrejutását. Némán türi a legroszabbat, nem mer föllépni, nem mer tenni, sem szavazni abban az irányban, mely első sorban Budapestre üdvhozó és kivánatos (Igaz! ugy van!) A vidék egyszerü földmüvelői rajta vannak, hogy erkölcsileg és anyagilag gyarapodjék Magyarország fővárosa. A legutolsó polgár felfogja azon kérdések horderejét és harczol is mellettök, a melyektől Magyarország létele és e Magyarországon belől Budapest fővárosi jellege függ, csak Budapest polgárait látjuk eddig meghajolni, hizelegni a kormányzat előtt, mely tönkretevésére, provinczialis várossá sülyedésére dolgozik. (Ugy van! igaz!)

A tényekre és tapasztalatra hivatkozom uraim, ezek az élet mesterei, ezek mutatják hogyan sülyed Budapest erkölcsileg és anyagilag. Az aldunai és magyarországi nyerstermény kereskedelem központja volt az utolsó században Budapest, s vajjon itt folynak-e össze ma a boldogtalan kormányzat alatt szálai? Nem! hanem Bécsben; (Ugy van igaz, hosszas helyeslés) Bécs nem a századának épitkezett, nem azt nézte, hogy legyen előbb fényes vámpalotája, hanem épitett raktárakat, s oda terelé a gabnakereskedelmet. Nálunk megforditva, fényes vámpalotákkal kezdték, s mikor nem lesz gabnakereskedelem, épiteni fognak raktárakat. (Ugy van.)

Bécsben megteremtették előbb az ipar és kereskedelem forrásait, ettől várták, hogy épit nagyszerü utczákat. Nálunk előbb kiburkolták simára és lovaglásra a sétautczákat, hogy legyen gyönyörü kocsiutja az ázsiai bazárbódék 18 krajczáros bécsi áruczikkeihez tóduló hazafias publikumnak. (Hosszas derültség éljenzés és taps.)

Budapest beletekinthet anyagi helyzetének tükrébe. Harminczezerrel fogyott lakosainak száma 1870 óta. Ha csak 300 forintot forgatott is egyegy ember az 9 millió veszteség a mai forgalomban. Vajjon mit szólnak most a házi urak, a kik leghüségesebb szolgái voltak minden fenálló kormánynak, minden osztrák kézre játszó rendszernek, mit mondanak most, midőn a közgazdasági romlás, nagy adók és lakófogyatkozás közepett felére, sőt harmadára szállott tulajdonuk értéke és házaik jövedelme? (Ugy van!) Bizonyára áldják a felettök uralkodó bölcsességet és gondviselést. (Derültség.)

Tisztelt polgártársak! Az előttem szólók szakszerüen kifejtették a népgyülés tárgyát. Legyen elég részemről e nagy hatást keltett beszédekhez csak annyit hozzáadni, hogy én a vámtariffákban, a melyek beterjesztve lettek a polgárság elszegényitését a fennálló adók megkétszerezését látom. Pedig uraim nincs a földnek drágább városa már most sem, mint Budapest. Ez az oka, hogy a ki csak teheti, a kit hazafiság és munka sirjáig ide nem köt, menekül falai közül. Hol fog ez végződni, ha a vámtariffákat törvényerőre emelik? A kávé fontját 6 krajczárral emelték; a legközönségesebb világitási szer, a petroleum fontját négy krajczárral emeli a vám, a ruházati szövetáruk, és egyéb közvetlen háztartási, élelmi czikket 40—100 egész 400 perczentig emelték.

Ezek az agióval, az elviselhetlen egyenes közvetett adókkal, közmunka váltságokkal, városi fogyasztási vásártéri, házbérkrajczári, bélyeg és tudja isten miféle adókkal felében veszik igénybe a polgár jövedelmet, ugy hogy 1000 forint jövedelemből ma 500 forint megy azon rettenetes politika fentartására, mely koldusbotot adott az ipar kezébe, s most megtoldja egy másikkal, hogy vonszolhassa testén az osztrák gyárban készitett mankókon. (Ugy van, Hosszas helyeslés és taps) Önökre bizom megitélni és kiszámitani hova vezet, e politika (Felkiáltások: Romlásra, nyomorra!)

És mit mondott eddig a polgárság mindezekre? „Türelem, türelem, hallgatás, hallgatás" ez a legszebb politikai erény.

Engedelmeskedni, uszályt hordozni, ebben látták a polgári kötelesség első parancsolatát. (Ugy van.) A polgári öntudat, az alkotmányos jogok önérzetes gyakorlása nem ezt diktálja. (Igaz). A polgári kötelesség és alkotmányos öntudat legelső szabálya: Irányt adni, mozogni és ha kell tiltakozni. (Hosszas helyeslés!)

Engedjék meg uraim, hogy egy keleti rege jeldázattal felvilágositsam, mit jelent az: Türelem türelem! Hallgatás, hallgatás.)

Volt egyszer egy róka, a mely megvénhedett, lemondott a vadászatról, eszeségről és erélyről. Bebujt vaczkába s csak néhanapján tett éjjeli kirándulást a vidékre szabad levegőt szivni. Ily kirándulás alkalmával egyszer megfeledkezett a vigyázatról, és rávirradt, vaczkába más róka bujt. Lakását fölkeresni veszélylyel járt, hogy tehát a világos veszedelmet kerülje, a roka elterült az uton és halottnak tevé magát. „Türelem — ugymond — türelemmel megmenekülhetik. (Derültség.)

Az első, ki a holtnak tetszelgő róka mellett elhaladt, rá sem hederitett; a második már fölrugta lábával, hogy meggyőződjék, vajjon csakugyan kimult-e; a harmadik egy gyermek, azzal mulatott, hogy bajuszát szállanként kiszedegette. „Türelem — mond a róka — e gyerek nem tudja mit teszen. Meggyalázni nem akar, és okosab dolog az ily boszantást eltürni, sem mint magát a bizonyos halálnak kitenni.

Utána vadász jött, puskával a vállán.

„Ez állatnak körme, — mond — nagyon jószer körömgyuladás ellen. Azzal kihuzta kését. Türelem, — mond a róka, — okosabb három körömmel járni a világon, mint négygyel meghalni." És megcsonkittatá magát egyetlen szuszanat nélkül.

Végül egy asszony ment el arra, gyerekkel a karján.

Ez állatnak fogaiból — mond a nő — füzért készithetek gyermekem nyakára; mely megóvja gyermekemet a ránézés és bübáj ellen."

„Ismerem e mesét — vágott közbe a mesét hallgató bölcs. Nemde erre, midőn a nő hozzálépett, a róka képébe harapott.

„Történetem nem mondja," viszonzá komolyan az elbeszélő. „Mihelyt az ember megalkuszik a maga lelkével, nem áll meg többé a pokol tornáczáig. A róka megfosztatá magát fogától, mindig morogván: „Türelem, türelem!" Addig várakozott, mig utoljára egy tolvaj szivét tépte ki. Csak akkor vette észre, hogy legbiztosabb veszedelem a türelem. (Hosszas derültség éljenzés.)

Uraim! Látom, hogy nem szükséges bővebben magyaráznom, kire illik rá e mese rókaszerepe. Magyarország az, a mely tiz év óta következetesen holtnak teteti magát. Előbb nem sokat hederitettek rá, majd lábbal rugták fel, aztán szállanként téptek ki jogait, levágták államéletének sarkait, kiszedték önvédelmének fegyvereit, s most azon ponton áll, hogy a tolvajok kitépik szivét (Nagy éljenzés, hosszas taps.)

Bocsássanak meg, hogy akaratom ellenére, ennyi ideig visszaéltem türelmökkel. Nem állhattam meg, hogy biztató felhivásukra, melylyel szót ragadni kértek, egyenest Budapestre ne fektessem a fősulyt. Tettem ezt annál inkább, mert lelkemből örülök az ébredésnek, melyet a polgárság tanusit. Kevesed magunkkal, mint egyszerü polgárok hittuk fel önöket a tiltakozásra és önök reményünk ellenére ezrivel jöttek, a mivel bebizonyitották, hogy érzik a nyilatkozás szükségét s nem keresik a tekintélyeket, hanem keresik az igazságot. (Ugy van!)

Ne feledjék el uraim, ezentul se, hogy csak az mentheti meg az országot, ha a polgárság folytonos mozgásban van azok ellen, a kik erkölcseit támadják meg és szivósan követeli jogait. (Helyeslés.)

Ajánlom fogadják el egyhangulag minden további szószapositás nélkül a beterjesztett határozati javaslatot (Pillanatokig tartó éljenzés és Taps!)

Verhovaynak nagytetszéssel fogadott szaaiv után az elnök kimondja, hogy Budapest polgárságának népgyülése egyhangulag elfogadja a fennebbi határozati javaslatot. — Kéri a népgyülés határozataink végrehajtásával az eddig müködött bizottságot megbizni. Köszönetet mondva végül a megjelenteknek, bezárja a népgyülést.

Igy ért véget Budapest hazafias polgárságának népgyülése, mely a mi rendet illeti, mintaképét képezheti minden népgyülésnek. Budapest megszólalt, nyilatkozni fog a vidék is, tanuságot téve arról, hogy nem ellenmondás nélkül hajtjuk fejünket az osztrák rabigába.

Éljen az önálló bank! Éljen a külön vámterület!

UJDONSÁGOK.

— Beck lovag tábornok a király második szárnysegéde ma reggel Bécsből ideérkezett.

— A főrendiház holnap 10-ikén délelőtt 1 órakor ülést tart.

— Eisler Emma zongora müvésznő és Fischek Augusta operaénekesnő, kedden este 7 órakor a zenekedvelők egyleti helyiségében hangversenyt rendeznek, a következő müsorral: Eisler Emma Schumann G. Moll Sonatáját, Bach Tausig, D. Moll orgona fugáját, Schubert, Liszt, Margita fonókán, a szerelmibú népdalt és Schumann Reheinecke a „szökökutnál czimü darabot adja elő zongorán; — Fischek Auguszta pedig Gold Marknak „A forrás", Schumannak a „tavasz éj" czimü dalát, „Faust"-ból egy opera részletet és Riedlnek két dalát énekli. Jegyek Rózsavölgyi és társánál kaphatók.

— A népszinház személyzete ma kedves meglepetésben részesité igazgatóját, Rákosy Jenőt. Névnapja alkalmából egy gyönyörü lilaszin bársonyból készült, az igazgató neve kezdőbetüjével feldiszitett albomot adtak át neki a szinház összes müködő személyzetének arczképével. Midőn Rákosy a próba előtt a szinpadra lépett, már az egész személyzet ott várta félkörben, a zenekar hymust kezdett játszani, melynek elhangzása után Tihanyi Miklós, kit társai hasonló alkalmakkor rendesen szónokká választanak, lépett elő, s emelkedett hangon tartott beszédben emelte ki Rákosy érdemeit, lelkiismeretességát, ernyedetlen szorgalmát és igazságosságot, az egész személyzet abbeli óhaját fejezte ki, bár ha minél tovább élén maradna az intézetnek. Tihanyi beszéde után Litzenmayer Polda, egy fehérbe öltözött tánczosnő átnyujtá a személyzet ajándékát, mit Rákosy meghatotan köszönt meg. Végül a zenekar rákezdte az indulót s ezzel az ünnepély befejeztetett.

— A török sebesültek javára Agárdy Gizella és Mária urnők Izsákról 1 kilo 200 gramm tépés. — Berényi János ref. tanitó ur által Zilahról Gyöngyösi Zsuzsa k. a. 115 dkgr. tépés és 24 drb. sebkötő, Versényi Róza k. a. 83 dkgr. tépés és 100 drb. sebkötő, a Péntek kisasszonyok 102 dkgr. tépés, Szilágyi Mariska k. a. 79 dkgr. tépés, Szabó Kata k. a. 45 dkgr. tépés, — Dráb János ev. tanitó ur által a devicsei (Hontmegye) ismétlő iskola tanulóinak gyüjtése 900 gramm tépés, — Majhen Irma urhölgy Csáktornyaról 400 gramm tépés, — Thorma Ferencz ur Halasról 1 kiló 300 gramm tépés, — Özvegy Madarász Gyuláné urnő Rozsnyóról 2 kiló tépés, — Arany Bálint ur Viszlóról 10 kiló és 300 gramm tépés adományt küldöttek be szerkesztőségünkhöz, melyeket a legnagyobb köszönettel fogadva rendeltetési helyükre juttatunk.

— Az orsz. középt. tanáregyesület f. hó 20-án, d. u. 5 órakor saját helyiségében (Erzsébettér 13., III. em. 4 sz. szakosztályi ülést tart: tárgyak: I. Dr. Császár Károly; A hatványozás és gyökér vonás a középiskolák alsóbb osztályaiban. II. Dr. Brozik Károly: A földrajzi nevek jelentése.

— A „Magyar Gyorsirók Egyesülete" f. hó 17-én havi ülést és annak végeztével közgyülést tartott. A havi ülésen szerkesztőül Nagy Sándor választatott meg. A közgyülésen az ideiglenes elnök évi jelentése után a megerősitett alapszabályok felolvastattak és a tisztviselőség következőkép alakult meg: elnök; Nagy Sándor; alelnökök: König Jónás Ödön s Gellért Endre; titkárok: Török Péter s Gaul Károly; jegyzők: Vanias Gyula s Maller Lajos, pénztárnok: Kalecsinszky Sándor; könyvtárnok; Franzenau Ágoston.

— A török sebesültek javára tegnap este kedélyes hangversenynyel egybekötött tánczvigalmat rendezett a zenekedvelők termében több fővárosi fiatal ember. Az ügyesen összeállitott programm minden száma tetszésben részesült s közremüködők mindegyike bőséges tapsokat aratott, Rákosy Fanni, Gyulai Pál „Éji látogatók czimü költeményét szavalta. Utána Schwartz Adolf, Jokai „A lengyelek fehér asszonya czimü költeményet adta elő. A nagyszámú közönség a tapsok és kihivásokkal szünni nem akart és Schwartz a programmon kivül még egy költeményt szavalt el. Heim Róza kisasszony énekelt. A többi közremüködők is köztetszésben részesültek, s taps s kihivásokban a közönség velük szemben sem fukarkodott. A hangverseny folyama alatt Gyurgyevóból, török testvéreinktől egy sürgöny érkezett mely felolvastatván, óriási lelkesedést szült. A hangverseny után tánczmulatság következett, a mely a hagyományos kivirradtig tartott, Az estély a török sebesültek javára már tegnap 50 frtot jövedelmezett, azonban még számos kiosztott tiszteletjegy után fog utólagos befizetés eszközöltetni.

— A budapesti tanitók segélyegylete ma délelőtt tisztujitó közgyülést tartott Bója Gergely elnöklete alatt. A felolvasott titkári jelentésből, a következő adatokat emeljük ki. A lefolyt év alatt összesen 27 folyamodvány érkezett az egylethez, melyek közül 14-nek 200, 3-nak 150, 3-nak 100 és egynek 22 frt segély utalványoztatott ki. Az egylet bevétele fenállása óta 15824 frt, kiadása 15179 frt s e szerint pénzfölöslege 645 frt. — A titkári jelentés felolvasása után Boja Gergely tanfelügyelő megköszönvén a tagok bizalmát a tiszti karral együtt leköszönt. A közgyülés, az igazgató tanács kivételével, az egész tiszti kart ujólag megtisztelte bizalmával s ez utóbbiba, Szetvizer Lajos, Péterfy Sándor, Seligmann Eleázár, Weisz Bernát, Lederer Ábrahám, Pfeffer Nándor, Vajdafy Gusztáv és Ledényi Ferencz urakat választotta meg.

— Rendőr mint rablógyilkos. Kleiner Vilmos 47 éves kiszolgált katona az 1860-as években a kapitányságnál drabant tizedes volt. — Jelenleg Prágában egy rablógyilkosság miatt fogva tartatik, és a cs. kir. országos fenyitőtörvényszék erkölcsi bizonyitványaért kereste meg a főkapitányságot.

— Felsült tolvajok. Tegnap d. u., egy zsákkal terhelt kocsi hajtott végig a kerepesi uton, melynek tulajdonosa egy korcsma előtt megállott. Két ügyes tolvaj felhasználta a kedvező pillanatott s a kocsiról egy nehéz zsákot leemelt. Elképzelhető meglepetésük, midőn prédájuk felbontásakor a zsákból egy csomó piocza kullogott elő, a melyet a kocsitulajdonos, valamelyik gyógyszertár számára szállitott be. A tolvajok remülten szaladtak tova s még az utczán is a ruhajokba s karjaikba csimpeszkedett pioczákat rázták le magokról, a mit egy becsületes constábler meglátván, kérdőre vonta őket, az ügyes tolvajok azonban feltalálták magukat, azt álliták, hogy a kórházból jöttek, s azzal tovább állottak.

Fővárosi ügyek.

— Klempa Simon és érdektársai az I-ső ker. dogody és vérmező utczákat összekötő névtelen utcza kikövezése iránt kérvényt nyujtottak be a főv. hatósághoz de a tanács tekintve, hogy ez évi költség előirányzatban fedezetet nem talál, s annak szabályozása a kiküldött szakértői vélemény szerint ez évben nem elodázhatlanul szükséges. hogy a jövő évi költség kivetésben a mérnöki hivatalt javaslattétele után arról gondoskodva ma lesz.

— Madarászat betiltása. Havas Ignácz, mint a kültelki bizottmány elnöke javaslatot nyujtott be a tanácshoz a madarászatnak a főváros egész környékén való betiltása tárgyában, azt nagyon helyes érvekkel támogatva.

— Szerződés. A magy. kir. államvasutak gépgyárával a főv. tanács megkötötte a szerződést oly értelemben, hogy ez kötelet a viz-müvekhez szükségeltető s külön féle nagyságú fejc sőveket mindenkor a megrendelés után pontosan, aránylag elég jutányos áron szállitani.

TÁVIRATOK.

KONSTANTINÁPOLY, nov. 18. **Egy hivatalos távirat megerősiti, hogy azon orosz sereget, mely Berkováczot elfoglalta volt, a megerősbült török csapatok kiverték onnét.**

Konstantinápoly, nov. 18. A „Havas" jelenti: Az oroszok ismét megtámadták Erzerumot. Az eredmény ismeretlen. — Szulejman pasa jelentéktelen harczokról tesz jelentést, melyek Kaczelyevo és Kazlubej mellett vivattak. — A Sipkaszorosban még egyre tart a heves ágyuzás. — A még hátralevő 10 konstantinápolyi követ választása ma ment végbe. Megválasztatott 4 örmény keresztény és 6 muzulmán, köztük Szadik pasa. — A kamrát közelebb megnyitják.

PÉTERVAR, nov. 18. ***(Hivatalos.) Ma reggel 8 órakor tizenkétórái harcz után Karsz bevétetett. Diadalmi jeleink és veszteségeink még ismeretlenek.***

Mehemet Ali pasa megszemlélvén Nist és Sarkőjt, pénteken Szofiába érkezett.

Bogot, nov. 17. (Hivatalos.) F. hó 14-én a sumlai és az ozmanbazári uton előörsi ütközetek voltak. F. hó 15-én ütközetek voltak Szolenik és Kaczelyevo mellett. Az orosz huszár-előörsök előbb visszanyomattak a Lom mögé, de ismét visszafoglalták a birt kaczelyevoi előörsi vonalat, miután a törökök heves lovassági roham által meglepetve, visszavonultak szoleniki megerősitett állásaikba. — A kozákok legvénebbje, Afonazieff a törököket kiüzte a Rozalitaszorosból, akkép, hogy megkerülte a moragaiduki török erőditményeket. Kétszersült-készletet zsákmányolt s fölégette a török tábort. — Szkobelev tábornok f. hó 16-án éjjel ujabb zérülést szenvedett egy gránát forgács által, minnamellett nem szünt meg intézkedéseket tenni a hadállásokban.

KÖZGAZDASÁG.

Székesfehérvár, nov. 18. („Sz. V.") Az utolsó heti gabnaüzlet ismét uj lendületet nyert, külföldi megrendelések beérkezte következtében a buza ára tetemesen emelkedett; árpa, rozs és zab szintén kedvezőbb hangulatra találtak, egyáltalában a forgalom nagyobb kiterjedést vett és a jobb hangulat tartós maradt. A történt eladások a következő áron eszközöltettek; buza 11 frt. — 11 frt. 60 kr., rozs 7 frt. 50—60 kr., árpa 8 frt. 40—90 kr.. zab 6 frt. 50—60 kr. uj tengeri 6 frt. 50—60 kr. 100 kilogramm. Az időjárás nem őszies, hanem tavaszias, a vetések még mindig eső után szomjaznak.

Arad, nov. 17. Tiszta buza: 100 kilogram vrgy egy méter mázsa legjobb 10 frt. 50, közép 9 frt 50 kr. Kétszeres buza: legjobb 8 frt 50 kr, közép 8 frt — kr. Rozs: legjobb 8 frt — kr, közép 7 frt 80 kr. Árpa: legjobb 7 frt — kr, közép 6 frt 80 kr. Zab: 6 frt — kr. közép 5 frt 80 kr. Kukoricza: legjobb 6 frt — kr, közép 5 frt 80 kr.

N.-Várad, nov. 2 hkt. tiszta buza 1. osz. 8 frt 34 kr, 2-od oszt. 7 frt 5 kr, 3-ad oszt. 6 frt 50 kr., kétszeres buza 1. oszt. 5 frt 76 kr., 2-od oszt. 5 frt 32 kr, 3-ad oszt. 5 frt 10 kr., rozs 1-ső rendü 4 frt 97 kr, 2-od rendü 4 frt 42 kr., 3-ad rendü 4 frt 10 kr, árpa 1-ső rendü 4 frt 20 kr, 2-od rendü 3 frt 77 kr, 3-ad rendü 3 frt 40 kr, zab 1-ső rendü 2 frt 48 kr. 2-od rendü 2 frt 16 kr, 3-ad rendü 2 frt 00 kr. tengeri 1-ső rendü 4 frt 30 kr, 2-od rendü 4 frt 20 kr, 3-od rendü 4 frt. (Bihar).

—

Napirend november 19.

Naptár. Hétfő, Kath; Magy. Erzsébet. — Proth.: Erzsébet — Görög-orosz. 7. 33 vértanu. — Izraelita: 18. Napkél 7 óra 12 perczkor. Nyugszik 4 óra 18 percz.
Muzeumban nyitva a természetiek tára d. e. 9 órától d. u. 1 óráig.
Gazdasági és orsz. tanszermuzeum a köztelken d. e. 10 — 12 és d. u. 2—4 órák közt nyitva.
Orsz. képző müvészet csarnok kiállitása d. e. 9 órától d. u. 4 óráig.
M. tud. akadémia II. osztálya ülése délutáni 6 órakor.
Főv. pénzügyi és gazd. bizottság ülése d. e. 10 órakor.
Ünnepélyes isteni tisztelet a királyné nevenapja alkalmából a budai helyőrségi templomban d. e. 10 órak.
Nemzetgazd. egylet választm. ülése a „Köztelken" d. u. 4 órakor.
Orvosok és természetvizsgálók 32-ős bizottsága értekezlete d. u. 4 órakor.
Orsz. szabadelvü kör értekezle este 6 órakor.
Mérnök- és épit-egylet köz- és müépitészeti szakosztálya ülése d. u. 6 órakor.
Horvát szlavon miniszter fogad 10—2 óráig.
Állatkert nyitva egész nap.
Akademiai könyvtár nyitva d. u. 3 órától.
Muzeum könyvtár nyitva d. e. 9 órától, d. u. 1 óráig.
Egyetemi könyvtár nyitva d. u. 2 órától.
Magyar daltársulat előadást tart a „Komlókertben" este 8 órától kezdve.

—

Hajóforgalom. November hó 17-én a 1. Knody Pál m. h. 5000 drb. káposztával Esztergomból, — 2 Khon Jakab m. h. 1520 mm. kölessel Bajáról, — 3. Szabó Mihály m. ladikja 20 mm. zöldséggel Párkányból. — 4. Tokody Sándor m. h. 7000 drb. káposztával Váczról, — 5. Reich Henrik m h. 131 mm. zab és 1280 mm. buzával Földvárról, — 6. Rozmayer Ferencz m. h. 2222 mm. buzával Tattról, — 7. Győri társaság m. 3 uszály-hajója 2000 m. m. buzával Palánkáról, — 8. Rozmayer Ferencz m. h. 1170 m. m. zab, 400 m. m. rozs, és 99 mm. buzával Ordasról.

Vizállás. folyó november hó 18-án 95. cm, apadás 3 cm.

Szerkesztői üzenet.

A. N. V.-on. Nem közölhető.

Budapesti szinlapok.

Hétfő, november 19-én.

NEMZETI SZINHÁZ

A Királyné névnapjának estéjén: a nézőhely teljes kivilágitása mellett:

A tündér ujjak.

Szinmü 5 felv.

Személyek

Lesneven grófné	Paulayné
Lesneven gróf, fia	Benédek
Tristán	Feleki
Bertha	Molnárné
Helén	Felekyné
Kerbrián	Náday
Meneville	Sz Prielle C.
Berny asszony	Lendvayné
Penn-mar	Kőrösmezei
Josefa	Sá tháné

Kezdete 7 órakor.

NÉP-SZINHÁZ.

Soldosné L. asszony mint vendég.

Kisasszony feleségem.

Operette 3 felvonásban.

Személyek:

Palaméd	Együd
Hannibal	Solymosi
Frikkel	Kápolnai
Petersop	Tihanyi
Márzsolén	Soldosné L.
Avelin	Horváth
A polgármester	Karikás
A kikiáltó	Petheő
Güdül	Erdei B.

Kezdete 7 órakor

Csávolszky Lajos
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

Nyilt-tér.

Megjelent és az „Egyetértés" kiadóhivatalában (himző utcza 1. sz.) kapható

„UTOLSÓ BEBEK"

történeti regény 3 kötetben, irta

Pétery Károly

Ára a 3 kötetnke 3 forint.

Budapest, nyomatott Schlesinger és Wohlauer könyvnyomdájában. Rostélyutcza, (Károlykaszárnya) 8. sz